

Töövahend
õpetajatele

Kuidas
desinformatsiooni
avastada ja selle
vastu võidelda

Käesolev dokument ei kajasta Euroopa Komisjoni ametlikku seisukohta.

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2024

© Euroopa Liit, 2024

Komisjoni rakendatavad dokumentide taaskasutamise põhimõtted on sätestatud komisjoni 12. detsembri 2011. aasta otsuses 2011/833/EL komisjoni dokumentide taaskasutamise kohta (ELT L 330, 14.12.2011, lk 39, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2011/833/oj>).

Kui ei ole märgitud teisiti, on käesoleva dokumendi taaskasutamine lubatud Creative Commons Attribution 4.0 Internationali (CC BY 4.0) litsentsi alusel (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). See tähendab, et taaskasutamine on lubatud, kui on viidatud allikale ja märgitud kõik muudatused.

Selliste elementide kasutamiseks või paljundamiseks, mis ei kuulu Euroopa Liidule, võib olla vaja taotleda luba otse õiguste omajalt.

Illustratsioonid: upklyak – Freepik.com

PDF ISBN 978-92-68-13963-9 doi:10.2775/469823 NA-03-24-059-ET-N

SISUKORD

1. Sissejuhatus.....	4
2. Selgitused esitluse kohta.....	8
3. Näidisjuhtumid.....	14
Näidisjuhtum nr 1. „Q“ kasvav mõju.....	15
Näidisjuhtum nr 2. Ettevaatust! Terviseuudiste pealkirjad võivad olla eksitavad.....	16
Näidisjuhtum nr 3. Kas linnud on päris?.....	17
Näidisjuhtum nr 4. Valimisi käsitlev sotsiaalmeedia arutelu.....	18

1. Sissejuhatus

SISSEJUHATUS

Töövahendi eesmärk on anda keskkooliõpetajatele abimaterjalid, et rääkida õpilastega tähtsatest küsimustest, mis on tekkinud seoses valeinfo (eelkõige desinformatsiooni) levikuga. See on viimastel aastatel muutunud üha suuremaks probleemiks. Küsimused on seotud tervise, demokraatia, keskkonna ning meie riikide aluseks olevate kultuuriliste ja õiguslike normidega.

Paljudele neist küsimustest ei ole lihtsaid vastuseid ja nende materjalide eesmärk ei ole lihtsalt õpetada õpilastele, mis on õige või vale, vaid panna neid mõtlema, kuidas infot esitatakse ja millised on vale või eksitava info levitamise ajendid. Nad õpivad ära tundma strateegiaid, mida desinformatsiooni

levitajad oma publiku manipuleerimiseks sageli kasutavad, samuti saavad nad teada, kuidas meediatarbijatena vältida petta saamist ja kuidas rääkida desinformatsiooni uskuma jäänud inimestega.

Õpetajatel on desinformatsiooni käsitlevas vestluses oluline roll. Lisateabe saamiseks selle kohta, kuidas kavandada desinformatsiooni ja digikirjaoskust käsitlevaid koolitunde üldisemalt, tutvuge Euroopa Komisjoni avaldatud [suunistega õpetajatele ja haridustöötajatele desinformatsiooniga võitlemise ning digikirjaoskuse edendamise kohta hariduse ja koolituse kaudu](#).

TÖÖVAHENDI ESITLUSE LEIATE SIIT

TÖÖVAHENDI SISU

- **Sissejuhatav tutvustus** (PPT-vormingus)
 - Lisatud YouTube'i videod on inglise ja/või vene keeles, kuid on olemas tõlge.
 - Selgitused ja kirjeldused on esitatud märkuste osas iga slaidi all.
- **Neli näidisjuhtumit rühmatööks** koos suunavate küsimustega (käesoleva dokumendi lk 15–18).

MILLEKS SEE ON MÕELDUD?

Töövahendi eesmärk on tutvustada noortele desinformatsiooni olemust ning anda ülevaade sellega kaasnevatest ohtudest, samuti selgitada, kuidas õpilased saavad end desinformatsiooni eest kaitsta, ning anda neile võimalus uurida põhjalikumalt konkreetseid näiteid. Töövahendit võivad vabalt kasutada kõik õppeasutused. Kuigi seda saab kohandada igale vanusele, on selle peamine sihtrühm 15–18-aastased teismelised.

KUIDAS SEDA KASUTADA?

Töövahend on mõeldud kasutamiseks tavalises keskkooliklassis ühe või kahe õppetunni jooksul.

PowerPointi esitlus sisaldab linke mitmele videole. Ühe õppetunni jooksul peaks peamise sõnumi edastamiseks piisama ühest või kahest videost; võite kasutada ka teisi, kui teil on aega või kui soovite jagada materjali mitme tunni vahel. Õpetaja otsustab, millised videod sobivad konkreetsele klassile kõige paremini ja annavad tõuke kõige huvitavamale arutelule.

MIS ON DESINFORMATSIOON?

[Suunistes õpetajatele ja haridustöötajatele](#) on desinformatsioon määratletud kui „tõendatavalt vale või eksitav teave, mida luuakse, esitatakse ja levitatakse majandusliku kasu teenimise või üldsuse tahtliku petmise eesmärgil ja mis võib põhjustada avalikku kahju“. Väärinfo on „tõendatavalt vale teave, mida levitatakse ilma kavatsuseta eksitada“.

Selles töövahendis on põhirõhk sellel, et toetada õpilasi manipuleerivate tehnikate avastamisel ja arendada nende info analüüsi oskusi. Siit leiate rohkem infot eespool nimetatud suunistes kasutatud mõistete ja veebisaidi [EUvsDisinfo õppimisteemalise osa „Learn“](#) kohta.

SOOVITATAVAD TEGEVUSED ON JÄRGMISED:

TEGEVUS

MINIMAALNE AEG

SOOVITATAVAD
MATERJALIDDesinformatsiooni käsitlev
esitlus (slaidid 1–21)

35 minutit

PowerPointi esitlus, videote
üleskirjutused, interaktiivne
aruteluRühmatöö (kuni 5–6 õpilasest
koosnevad rühmad (slaid 23))

15–25 minutit

Näidisjuhtumid (ja abiks
PowerPointi esitlus)

Rühmade ettekanded ja arutelu

25 minutit rühma kohta

Näidisjuhtumid

2. Selgitused esitluse kohta

SELGITUSED ESITLUSE KOHTA

Kui teil on rohkem aega, võite laiendada teemat „Kuidas desinformatsioon toimib“ (nt kasutada rohkem aega välisallikate uurimisele ja õpilastega erinevate näidete arutamisele) või pühendada rohkem aega rühmatööle. Samuti võite lisategevuse kavandamisel kasutada komisjoni [suuniseid õpetajatele ja haridustöötajatele desinformatsiooniga võitlemise ning digikirjaoskuse edendamise kohta hariduse ja koolituse kaudu](#).

Oluline on rõhutada, et üks Euroopa ühiskonna põhiväärtus on sõnavabadus. Selle tunni eesmärk ei ole õpetada õpilastele, mida neil on „lubatud“ öelda, vaid suurendada nende teadlikkust sellest, kuidas üldiselt mõelda kriitiliselt ja täpsemalt, mil viisil vältida manipuleerimist selliste inimeste või

organisatsioonide poolt, kes levitavad valeinfot, et õõnestada usaldust demokraatia, teaduse ja institutsioonide vastu, milles meil kõigil on oma osa. Tugev, sõltumatu meedia ja terve demokraatia, kus võetakse kuulda paljusid erinevaid hääli ja seisukohti, on samuti keskse tähtsusega desinformatsiooni vältimisel, nii et eesmärk ei ole sõnavabadust vähendada, vaid seda suurendada, õpetades õpilasi ära tundma, kui nendega manipuleeritakse.

Me ei soovita kasutada mõistet „võltsuudised“, sest mõnikord kasutatakse seda sõltumatu meedia kritiseerimiseks.

NB! Desinformatsioon on tundlik teema ja võib-olla eelistate leheküljel 12 esitatud alternatiivseid näiteid, kui need on teie õpilastele sobivamad. Samuti võite otsida muid teie õpilastele paremini sobivaid näidisjuhtumeid või paluda neil rühmatööna ise muid näidisjuhtumeid leida.

SISSEJUHATUS (slaidid 1-2)

→ Eesmärk on eelkõige panna õpilasi desinformatsioonile mõtlema.

MIS ON DESINFORMATSIOON? (slaidid 3-8)→ **Miks keegi ebaõiget infot levitab?**

See on hea võimalus aktiivseks aruteluks.

Valeinfot ei levitata tingimata üksnes desinformatsiooni eesmärgil.

- **Huumorit** on lihtne pidada päris uudiseks, eriti kui see pärineb platvormilt või kultuurist, mida me ei tunne.
- Samamoodi on lihtne langeda **väärinfo** lõksu, kui keegi on ebakindel või tunneb hirmu, seistes silmitsi uue tehnoloogiaga (nt 5G/6G tehnoloogia) või võimaliku ohuga elule või tervisele (nt COVID-19). Seepärast tehakse enne mõne

uue tehnoloogia või ravimi turule laskmist eri mõjuhinnanguid. Sellised uuringud võtavad aga aega ja vahepeal võivad hakata juba levima väljamõeldised, sest inimesed võtavad neid tõe pähe ega mõista, et need on tahtmatult eksitavad ja võivad teisi isegi kahjustada (vt slaid 7).

- Vahel võidakse inimeste petmiseks võltslugusid levitada ka tahtlikult; sellisel juhul räägime **desinformatsioonist**. Kuriteo täideviijad võivad kasutada mitmeid erinevaid meetodeid, nagu emotsionaalne manipuleerimine, et tekitada tugevaid emotsioone ja juhtida tähelepanu tõelt kõrvale, näiteks palgates näitleja esitlema ennast olukorra ohvrina (vt slaid 8).

Eesmärk on aidata õpilastel mõista, kui lihtne on langeda vale lõksu. **Keegi ei ole eksimatu ja mõtlemine, et sa oled liiga arukas, selleks et sind saaks haneks tõmmata, muudab sind tegelikult haavatavamaks.**

KUIDAS DESINFORMATSIOON TOIMIB

(slaidid 9–14)

- Avatud ja salliv ühiskond on palju vastupidavam desinformatsioonile ja ka muudele manipuleerimise vormidele; desinformatsiooni kasutatakse rahva lõhestamiseks ning sisemiste erinevuste ja olemasolevate konfliktide või vastuolude suuremaks puhumiseks.
- Desinformatsiooni levitajate eesmärk on informuüm üle ujutada, et me oleksime nii suures segaduses või ülekoormatud, et me ei tea enam, keda usaldada, ning selleks kasutavad nad eri tehnikaid.
- Desinformatsioon võib väga kergesti levida sotsiaalmeedias – näiteks postitatakse selleks klõpsusöötä või võltslugusid või kasutatakse juturoboteid.
- Süvavõltsingud – tehisintellekti saab kasutada veenvate võltssalvestiste või piltide loomiseks. (video) [Lisateavet süvavõltsingute kohta saab siit.](#)
- Desinformatsiooni levitamiseks kasutatakse ka traditsioonilist meediat, mida illustreerib näide Venemaa riiklikust meediaplatvormist Russia Today, mille edastamine ELis on peatatud.
- Lühivideo näitab, kuidas pilte saab kontekstiväliselt kasutada valenarratiivi loomiseks. (video)

KUIDAS DESINFORMATSIOONILE REAGEERIDA (slaidid 15–20)

- **Võta endale aega**, enne kui reageerid – ära anna järele soovile reageerida kohe, vaid võta aega faktide kontrollimiseks ja võimalike seletuste kaalumiseks.
- **Kuidas teha faktikontrolli** – mõned küsimused, mida endalt küsida, kui satud tõenäolise desinformatsiooni peale, ja mõned allikad, kust saab kontrollida, kas professionaalsed faktikontrollijad on juba tõestanud, et lugu on vale.
- **Kuidas rääkida** desinformatsioonist **tuttavatega?**

MIDA TEEB EL? (slaid 21)

- Loe lisaks [meetmete kohta, mida EL võtab veebis leviva desinformatsiooni vastu võitlemiseks.](#)
- Euroopa Komisjon on [Instagramis](#), [Facebookis](#) ja [Xis \(Twitter\)](#).
- Euroopa Parlament on [Instagramis](#), [Facebookis](#) ja [Xis \(Twitter\)](#).
- Teabe saamiseks hiljuti levitatud desinformatsiooni ja õige loo kohta vt [EUvsDisinfo.eu](#) (või [YouTube](#), [Facebook](#) või [X \(Twitter\)](#)).

TÖÖ RÜHMADES, ARUTADES MÕNINGAID TÜÜPILISI VALEINFO NÄITEID (slaid 23)

Jagage klass maksimaalselt viiest-kuuest õpilasest koosnevateks rühmadeks. Määrake igale rühmale näidisjuhtum. Õpilastel on näidisjuhtumi lugemiseks ja küsimuste läbivaatamiseks aega umbes 15 minutit ning seejärel on veel 20–25 minutit aega rühmade esitluste ja klassis peetava arutelu jaoks.

- Ohtlik uus vandenõuteooria, mis on toonud kaasa kultuselaadse liikumise, mis nüüd Euroopas kiiresti levib
- „Hämmastavalt tõhusa“ ravimi X ebaeetiline ja eksitav reklaam
- Kas linnud on päris? Vandenõuteooria paroodia
- Valimisi käsitlevad sotsiaalmeedia postitused

Mitte kõik näidisjuhtumid ei ole desinformatsiooni näited, kuid need kõik on olulised, et arendada õpilaste oskusi ebausaldusväärse infoga toime tulla.

NB! Need on kasutusvalmis materjalid, kuid te võite leida muid näidisjuhtumeid, mis sobivad teie õpilastele paremini, või paluda neil rühmatöona ise näidisjuhtumeid otsida. Sellised asjad nagu vandenõuteooriad (nt valitsused levitavad COVID-19, tulnukad 51. piirkonnas jne), tervist käsitlev valeinfo, valeandmed vähemusrühmade kohta jne. Samuti võib olla hea lasta õpilastel esitatud näidisjuhtumite kohta kiiresti veebist ise uurida, et nad saaksid veenduda, milline info seal liigub. Inspiratsiooni saamiseks tutvuge slaididel 19 ja 20 loetletud allikatega.

ALTERNATIIVSED NÄITED

- [Süvavõltsing näitab, et Ukraina president Volodõmõr Zelenskõi alistub Venemaale](#)
- [Satiiriline artikkel, mille kohaselt Vatikan väidab, et Jeesus ei tule kunagi tagasi, ja mis on esitatud USA veebisaidil faktina](#)
- [Saksamaa politseid süüdistatakse Greta Thunbergi võltsitud vahistamise lavastamises – link 1](#)
- [Saksamaa politseid süüdistatakse Greta Thunbergi võltsitud vahistamise lavastamises – link 2](#)
- [Võltsitud kuvatõmmis liri ajalehe uudisest asümptomaatilise globaalse soojenemise kohta](#)
- [Väited, et pildid valgusest Hawaii saare kohal taevas tõendavad seda, et metsa- ja maastikupõlengud said alguse laseritest](#)

VANDENÕUTEORIID

- [Maa on lame](#)
- [Vandenõuteooriad printsess Diana surma kohta](#)
- [Elvis on elus](#)

3. Näidisjuhtumid

NÄIDISJUHTUM NR 1. „Q“ KASVAV MÕJU

Mis on ühist endisel Ameerika Ühendriikide presidendil Barack Obamal, endisel Ameerika Ühendriikide riigisekretäril ja presidendikandidaadil Hillary Clintonil, Prantsusmaa presidendil Emmanuel Macronil, laulja Lady Gagal, Washingtonis asuval pitsarestoranil Comet Ping Pong, Microsofti asutajal Bill Gatesil ja näitleja Tom Hanksil? QAnoni vandenõuteooria järgijate sõnul kuuluvad nad kõik lastega kaubitsejate võrgustikku, mis kummardab saatanat ja mille liikmeteks on kuulsused ning poliitiline ja ärieliit. Väidetavalt tegid kõrgemad sõjaväelased Ameerika Ühendriikide endisele presidendile Donald Trumpile ülesandeks see võrgustik paljastada ning lõpetada selle kontroll valitsuse ja meedia üle; seda nimetatakse ka süvariigiks. Teooriat levitab anonüümne veebis esinev isik, kes kasutab varjunime „Q“ ja väidab, et on Ameerika Ühendriikide valitsuse kõrge ametnik, kellel on kõrgeim julgeolekuluba, mis annab talle juurdepääsu salastatud teabele.

QAnon ilmus välja marginaalsetes internetifoorumites, nagu 4chan ja 8chan, kus esimesed postitused tehti juba 2017. aastal; sellest ajast alates on see saavutanud eri sotsiaalmeediaplatvormide kasutajate seas märkimisväärse populaarsuse. QAnoni põhiomadus, mis on võimaldanud selle kiiret levikut, on kaasav iseloom: Q avaldab foorumites regulaarselt vihjeid (tuntud ka kui „Q Drops“), kutsudes jälgijaid üles asja ise uurima, et lahendada mõistatus ja jõuda eri teooriate taga oleva tõeni. Alates 2019. aasta lõpust on QAnon jõudnud Euroopa veebi- ja sotsiaalmeediasaitidele ning see on muutunud kohalikuks liikumiseks, seda peamiselt Saksamaal, Prantsusmaal, Itaalias ja Ühendkuningriigis. Ka olemasolevad rühmitused, nagu paremäärmuslikud liikumised Saksamaal, on [mõnel juhul](#) QAnoni narratiivid üle võtnud. Q narratiivide keskmes olev võimas süvariik ei tunne väidetavalt piire: kohalikud QAnoni jälgijad on kirjeldanud ka mõningaid Euroopa

poliitikuid ja eliiti, nagu Emmanuel Macron, süvariigi etturina, ning on esitatud süüdistusi, et Saksamaa valitsus juhib salajast pedofiilivõrgustikku.

Ei ole üllatav, et COVID-19 pandeemia muutis asjad veelgi hullemaks. Inimesed jäid kodudesse kinni, veetsid palju rohkem aega internetis ning nad ei olnud sageli rahul valitsuse piirangute ja meetmetega haiguspuhanguga toimetulekuks (maskid, sotsiaalne distantseerumine, liikumis- ja reisipiirangud). Sellega seoses on QAnoni narratiivid ulatunud teooriast, et koroonaviirus on süvariigi vallandatud bioloogiline relv, kuni selleni, et väidetavalt kavandas pandeemia Bill Gates, et kehtestada massivaksineerimine ja kontrollida maailma elanikkonda.

Vt ka [seda videot QAnoni kohta](#).

?! ARUTELUKÜSIMUSED

1. Kas oskad öelda, mis on Ameerika Ühendriikides ja Euroopas levivate QAnoni narratiivide ühine teema?
2. Mis muudab QAnoni liikumise jälgijatele atraktiivseks? Mis eristab seda muudest vandenõuteooriatest?
3. Kas oskad leida ajaloost muid olulisi sündmusi, mis on vallandanud kogu maailmas samalaadseid vandenõuteooriate ja desinformatsiooni laineid? Mis on neil kõigil ühist?
4. Mõtle desinformatsiooni levitajate eesmärkidele, mida varem arutasime, ja avalda arvamust selle kohta, kuidas saavad välisjõud kasutada QAnoni narratiivi Euroopa ründamiseks ja nõrgemana näitamiseks.

NÄIDISJUHTUM NR 2. ETTEVAATUST! TERVISEUUDISTE PEALKIRJAD VÕIVAD OLLA EKSITAVAD

Dr Robert H. Shmerling, ajakirja Harvard Health Publishing vanemtoimetaja ja toimetusnõukogu liige. November 2021.

Kas oled kunagi lugenud pealkirja, mis tõmbab küll su tähelepanu, aga lugu ise valmistab pettumust? Või veelgi hullem, kas oled leidnud, et dramaatiline pealkiri oli täiesti eksitav? Jah, ka mina olen seda kogenud.

Hästi sõnastatud pealkirja mõju võib olla suur. Sageli otsustame pealkirja põhjal, kas lugeda artiklit või mitte.

Samamoodi nagu [uimastiuuringute kajastamine meedias](#) võib olla eksitav või segadust tekitav, võivad eksitavad olla ka terviseuudiste pealkirjad. Vaata neid ohukohti.

Uuringu tulemused puhutakse tegelikust suuremaks

- **Kas uuring põhineb inimestel?** Kui uuringus leitakse, et ravim on olulise haiguse puhul ohutu ja efektiivne, siis on see tähtis uudis. Kuid mis siis, kui uuringus kasutati ainult hiiri? Selle olulise detaili väljajätmine pealkirjast puhub uuringu tähtsuse tegelikust suuremaks.
- **Liiga dramaatiline.** Meditsiiniuuringute pealkirjades on levinud dramaatilised väljendid, nagu „läbimurre“. Siiski tuleb tõelisi läbimurdeid ette üsna harva. See on teaduse olemus: teadmus kipub akumuldeeruma aeglaselt, kusjuures iga avastus lisab varem tehtud tööle veidi midagi juurde.
- **Tehakse liiga kaugeleulatuvaid järeldusi.** Uuringu tulemuste kokkuvõtmisel tehakse pealkirjades sageli liiga kaugeleulatuvaid järeldusi. Näiteks kui teadlased avastavad veres uut tüüpi rakud, mis haiguse süvenemisel levivad, võivad

nad spekuloida, et neid rakke vähendav ravi võib saada haiguse kontrolli alla. „Teadlased avastasid uue ravi!“ öeldakse pealkirjas. Kindlasti võib see juhtuda tulevikus, kuid seda ei saa praegu veel väita, kuna uuringus ravi isegi ei käsitletud.

- **Kõige olulisem tulemus jäetakse tähelepanuta.** Selle asemel, et uurida, kuidas ravi mõjutab südamehaigust, võib uuringutes hinnata, kuidas see mõjutab haiguse riskitegurit. Hea näide on kolesterool. On suurepärane, kui ravim alandab kolesteroolitaset, kuid on veel parem, kui see vähendab südame-veresoonkonna haiguste ja surmade esinemissagedust. Pealkirjad kajastavad harva olulist erinevust asendusmeetme (nt riskitegur) ja kõige olulisema tulemuse (nt surmamäär) vahel.

Allikas: Harvard Health Publishing Blog, 21. november 2021.
Lühendatud kokkuvõte.

?! ARUTELUKÜSIMUSED

1. Milline on teadusuuringute (eelkõige meditsiiniuuringute) ülepaisutatud või ebatäpsete pealkirjade võimalik negatiivne mõju?
2. Kas sulle meenub (või suudad sa leida) näiteid artiklitest, mis paisutavad teadusuuringute tulemusi suuremaks?
3. Kas arvad, et inimesed loeksid või vaataksid meditsiiniuuringute uudiseid, kui need oleksid täpsed?
4. Kuidas saavad inimesed tagada, et nad ei lase ennast petta uudistest, mis esitavad teadusuuringuid liiga dramaatiliselt?

NÄIDISJUHTUM NR 3. KAS LINNUD ON PÄRIS?

Kas oled hiljuti mõnda lindu näinud? Kas märkasid midagi kummalist? 2017. aastal hakkasid meeleavaldustele ilmuma plakatid „Linnud ei ole päris“ ja sotsiaalmeedias hakkas levima teooria, et linnud on tegelikult droonid. Teooria pooldajad väidavad, et föderaalvalitsus hävitas Ameerika Ühendriikides aastatel 1959–1971 kõik linnud ja asendas need linnusarnaste droonidega, mida valitsus kasutas kodanike järele luuramiseks. Samuti väidavad nad, et seda tehti ka teistes riikides, kuigi ühtegi ELi riiki konkreetselt ei nimetata.

Nagu ka teiste vandenõuteooriate puhul, on uskujate väited vastuolulised; nimetame siin neist mõned.

- Linnukaka kukub autodele liiga sageli, et olla juhus: tegelikult on tegemist vedela jälgimisseadmega.

- Munad ja lihatoidud on tegelikult „100% sünteetilised“ ning USA valitsus on need tootnud selleks, et inimesed ei hakkaks midagi kahtlustama.
- USA valitsus mõrvas president John F. Kennedy, kuna ta ei olnud nõus lubama lindude hävitamist.

Kuigi liikumise algataja Peter McIndoe väitis mitu aastat, et ta uskus tõeliselt seda, mida ta ütles, on ta viimastel aastatel tunnistanud, et tegemist on satiirilise vandenõuteooriaga, mis on sündinud pettumusest vandenõuteooriate leviku vastu Trumpi valitsusajal.

Lisateavet liikumise „Linnud ei ole päris“ kohta leiate [siit](#). See ei ole ainus „võlts“ vandenõuteooria – võite lugeda ka [Bielefeldi vandenõu kohta](#).

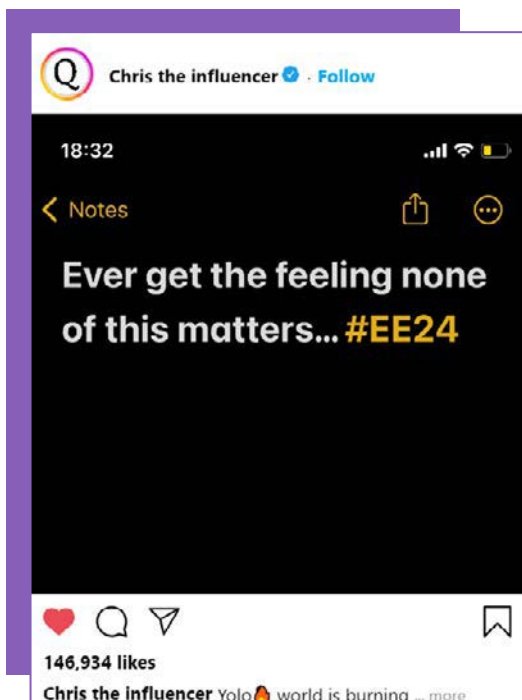

?! ARUTELUKÜSIMUSED

1. Kas arvad, et keegi usub seda teooriat?
2. Mis on sellel teorial ühist „tegelike“ vandenõuteooriatega, millest sa oled kuulnud?
3. Mis sa arvad, miks inimesed jäävad vandenõuteooriat uskuma?
4. Kas satiirilised vandenõuteooriad on hea viis „tegelike“ vastu võitlemiseks?

NÄIDISJUHTUM NR 4. VALIMISI KÄSITLEV SOTSIAALMEEDIA ARUTELU

Tutvu allpool esitatud sotsiaalmeedia postitustega. Need ei ole tõesed, kuid on inspireeritud postitustest, mis kipuvad valimiste eel sotsiaalmeedias ilmuma. Oluline on meeles pidada, et kõigil valimistel võib esineda väikesi eeskirjade eiramisi ja inimlikke vigu ning et kõigis ELi riikides on kehtestatud kord selliste asjade kontrollimiseks. Valimised on aga sageli koordineerituma desinformatsiooni sihtmärgiks, mis viitab valimispettusele, valimistega seotud rikkumistele jne.

Tweetgen.com'i ja Zeob.com'i abil loodud pildid

?! ARUTELUKÜSIMUSED

1. Kas nõustud mõne nendes postitustes esitatud väitega? Miks (mitte)?
2. Mis sinu arvates ajendab inimesi selliseid asju sotsiaalmeedias postitama?
3. Millist mõju võivad sinu arvates sellised postitused valimistele avaldada?
4. Kui sinu sõber postitaks sotsiaalmeedias midagi sellist, siis kuidas reageeriksid?

